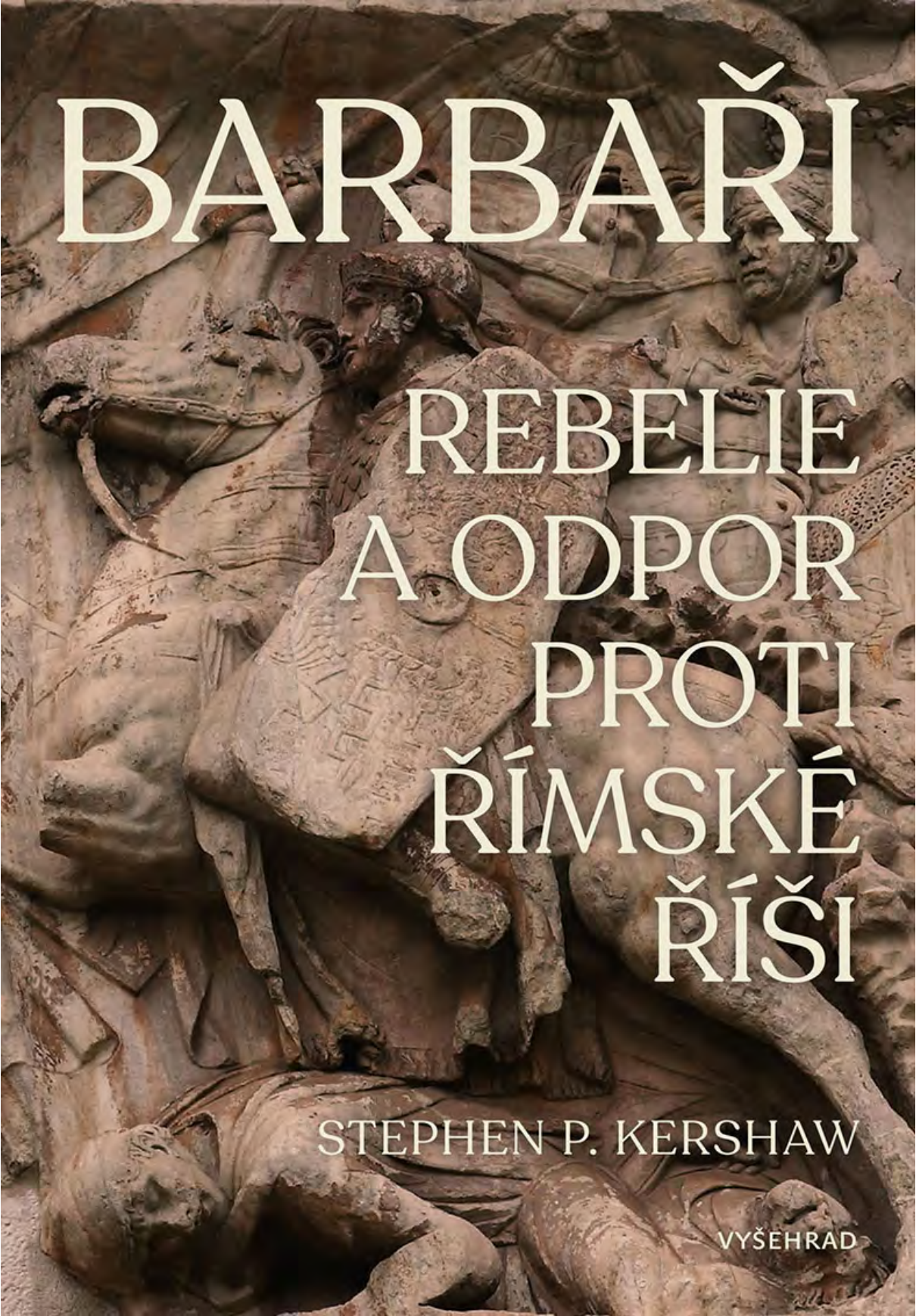

BARBAŘI

REBELIE
A ODPOR
PROTI
ŘÍMSKÉ
ŘÍŠI

STEPHEN P. KERSHAW

VYŠEHRAĐ

Barbaři

Rebelie a odpor vůči Římské říši

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Stephan P. Kershaw
Barbaři – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

STEPHEN P. KERSHAW

BARBAŘI

REBELIE A ODPOR
PROTI ŘÍMSKÉ ŘÍŠI

STEPHEN P. KERSHAW

BARBAŘI

REBELIE A ODPOR
PROTI ŘÍMSKÉ ŘÍŠI

VYŠEHRAĐ

Copyright © Stephen P. Kershaw 2019
First published in Great Britain in 2019 by Robinson,
an imprint of Little, Brown Book Group
Translation © Jindřich Mandák, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-267-3283-9
ISBN e-knihy 978-80-267-3286-0 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-267-3293-8 (1. zveřejnění, 2025) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-267-3294-5 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

*Na památku Doris Kershawové,
Ab Urbe condita 2681–2771*

OBSAH

Poděkování	15
Mapy.....	17
Úvod: Co je to barbar?	33
1. Mytický a polomytický odpor: Od Aenea po Tarquinia Superba .	37
Aeneas: Od Barbara k trójskému Italovi.....	37
Alba Longa	40
Romulus a Remus	41
Romulova vláda (podle tradice 753–715 př. n. l.).....	44
Římští králové.....	47
Lars Porsenna versus raní hrdinové Říma	49
2. Brennus: Gal, který vyplenil Řím	52
Vpád	52
Vino a barbari.....	54
Clusium	55
Bitva u Allia	56
Brennovo plenění Říma	57
Brennova porážka a smrt	59
Kdy byl Řím vypleněn?.....	60
3. Plebejci: Domácí barbari a vnitřní odpůrci	63
Úsilí plebejů o rovnoprávnost v pátém století př. n. l.....	64
Boje za rovnoprávnost plebejů po Brennově vyplenění Říma	68
4. Pyrrhos Épeirský: Kadmova a Pyrrhova vítězství.....	75
Itálie a Epirus	75

Pyrrhův vzestup do popředí	76
Itálie se obrací k Pyrrhovi, Pyrrhos se obrací k Itálii	79
Sicílie	83
Maleventum/Beneventum a domov	85
5. Hannibal před branami.....	89
Řím a Kartágo před válkami	89
První punská válka	92
Hannibal přebírá kontrolu.....	94
Druhá punská válka.....	96
Hannibal po válce	103
6. <i>Graecia Capta</i> : Odpor na řeckém východě – Filip V., Antiochos III. a Perseus Makedonský	107
Barbarství v řeckém a makedonském světě	108
Filip V. a první dvě makedonské války	109
Antiochos III. Veliký Syrský	112
Perseus Makedonský: Třetí makedonská válka	114
Rok 146 př. n. l.: Kartágo (a Korint) musí být zničeno!	116
Dobytí Řecka, „debarbarizace“ a rozklad Říma	117
7. Viriathus: Iberský pastýř, lovec a válečník.....	120
Římané v Hispánii.....	120
Viriathus	122
Zuřivá válka (druhá lusitánská válka) část I: Viriathus v ofenzivě.....	124
Zuřivá válka část II: Viriathus v defenzivě.....	128
Zrada a smrt	131
8. Jugurtha: Boj za osvobození Afriky od Římanů.....	133
Na počátku.....	133
První tažení: Římské neúspěchy.....	136
Metellova tažení: Římský nerozhodný úspěch	139
Marius versus Jugurtha: Konečné vítězství Říma.....	141
9. Kimbrové a Teutoni: Germánská hrozba Itálii.....	145
Kimbrové a Teutoni	145
Germánské vpády.....	147
Zachránce Marius	149

10. Italská válka: Odpor a povstání v Itálii.	152
Nepokoje v Itálii.	152
Zastánci a oponenti Italů.	153
Italská („spojenecká“) válka.	157
Dozvuky.	159
11. Spartakus: Gladiátor, který vyzval Řím.	160
To je Spartakus.	160
Povstání otroků proti Římu.	164
Nastupuje Spartakus.	167
72 př. n. l.: Řím vysílá konzuly: Řím vysílá Crassa.	169
73 př. n. l.: Spartakus versus Crassus.	170
12. Mithridatés VI.: „Jedovatý král“ z Pontu.	173
Mithridatés se stává králem Pontu.	173
Mithridatovský imperialismus.	174
První válka s Mithridatem.	176
Druhá válka s Mithridatem.	179
Třetí válka s Mithridatem.	180
13. Parthský výstřel: Crassus u Carrhae.	186
První triumvirát.	186
Parthie a Parthové.	187
Crassus v ofenzivě.	188
Bitva u Carrhae.	192
14. Vercingetorix: Povstání v Galii.	196
Římané a Galové.	196
Vercingetorixovo povstání.	198
Avaricum.	200
Gergovia.	202
Alesie.	204
15. Kleopatra VII.: Královská děvka z incestního lože.	208
Egyptští Ptolemaiovci.	208
Kleopatra VII. Thea Philopator.	209
Kleopatra a Julius Caesar.	213
Kleopatra a Marcus Antonius.	215
Kleopatra a Octavianus.	219

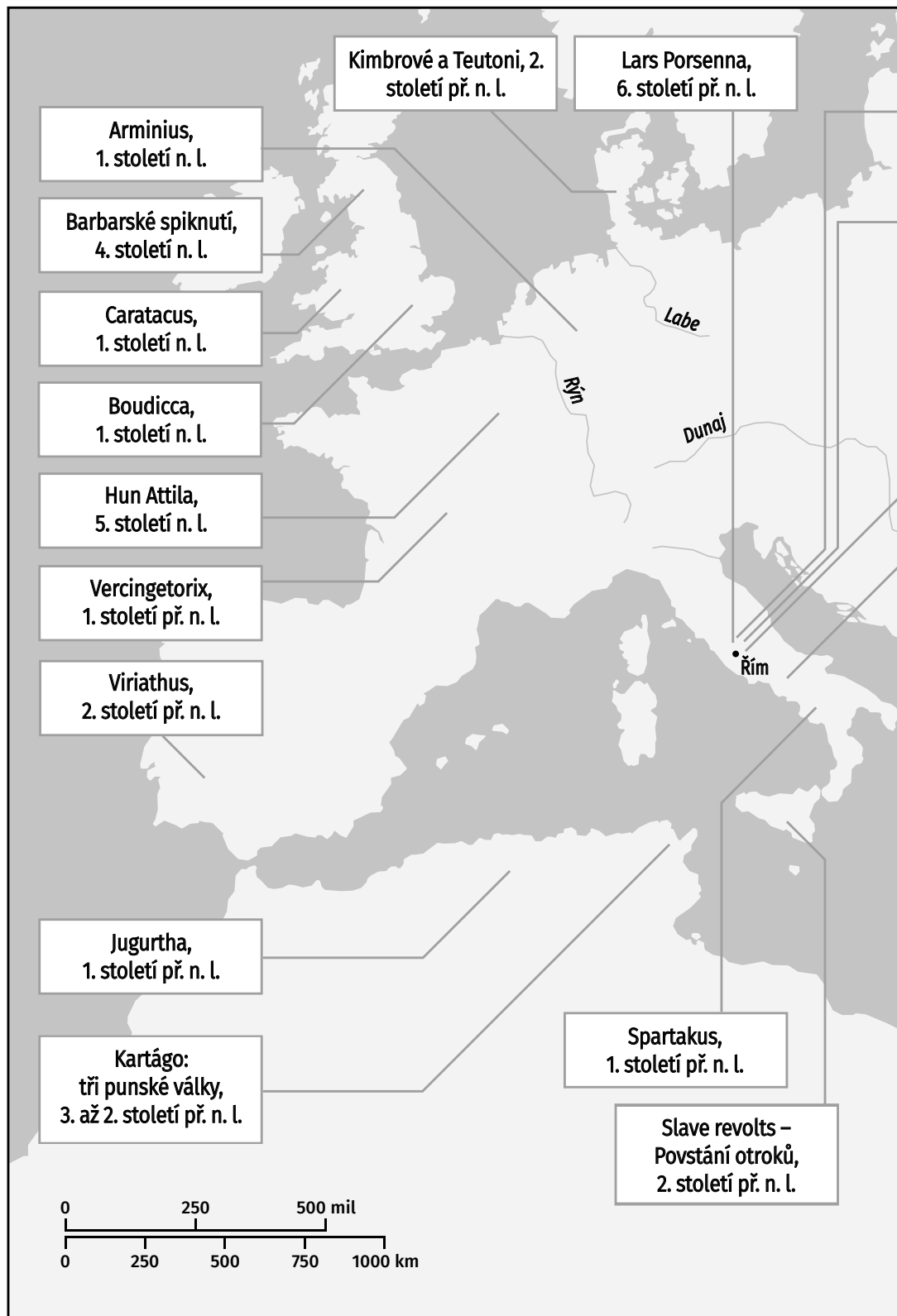
16. Arminius: Vraťte mi mé legie!	223
Augustus versus barbari	223
Germánie a Germáni.	225
Arminius, Varus a Saltus Teutoburgiensis	229
Arminius versus Germanicus	231
Arminius versus Germáni	235
17. Boudicca: Královna Icénů, metla Římanů.....	238
Británie: Vzdálená, tajemná, barbarská země	238
Britští barbari pokořeni (I)	241
Povstání Boudiccy ²²	243
Britští barbari poraženi (II).....	248
18. <i>Judaea Capta</i> : Povstání v Judeji	251
Judea.....	251
Barbarští Židé.....	253
Velké židovské povstání	254
Bar Kochba: Spása Izraele	259
19. Decebalus: Genocida v Dácii	262
Domitianus a Chattové	262
Domitianus a Decebalus	263
Decebalus a Traján.....	265
20. Parthie, Persie a Palmýra.....	268
Pád Parthie	268
Šápúr I. Veliký.....	271
Zenobie: Nejhezčí a nejstatečnější svého pohlaví.....	275
Barbarizace římského vojska	279
Šápúr II. Veliký.....	283
21. Fritigern: Gótský Hannibal	286
„Barbarské spiknutí“ v Británii.....	286
Gót Fritigern: Hannibal severu	288
Půdu za mír.....	293
22. Gót Alarich: Plenitel Říma.....	295
Vzestup (Vizi)Góta Alaricha.....	295

Velká invaze.....	299
Alarich: Plenitel Říma	301
23. Hun Attila: Zrozen, aby otřásl národy.....	307
Hunové.....	307
Hun Attila.....	309
Attila versus Východořímská říše.....	311
Attila versus Západořímská říše	312
24. Barbarští válečníci: Gaiserich a pád Říma.....	316
Vandalismus a Vandalové.....	316
Do římského impéria	320
Gaiserich: Do Afriky.....	323
Pád Říma	324
Epilog	329
Poznámky	333
Bibliografie	374

PODĚKOVÁNÍ

Nesmírně vděčím značnému počtu jednotlivců, skupin a institucí, bez jejichž pomoci, odborných znalostí a inspirace by tato kniha nikdy nemohla být napsána. Aniž bych stanovoval pořadí, rád bych vyjádřil svou nejhlubší vděčnost mým mnoha bývalým spolužákům a skvělým učitelům ze Salterbebble County Primary School, Heath Grammar School („Raději pohané než barbaři“) a Bristol University, bez jejichž nadšení, oddanosti a znalostí bych se nikdy nedokázal zabývat starými Římany, Řeky a barbary a jejich jazyky a kulturou. K těm mnohým patří Richard Sanderson, Alan „Froggy“ Guy, Frank Haigh a „Big Jimmy Feesh“, kteří podnítili a udržovali můj zájem o římskou historii, a J. G. McQueen, Richard Jenkins, Brian Warmington, Thomas Weidemann, Niall Rudd, Jim Tester, John Betts a Richard Buxton, kteří mi nezištně předali své nesmírné znalosti. Svůj význam pro tento proces potvrdili mí kolegové a studenti (jak „reální“, tak „virtuální“) na Katedrách pokračujícího vzdělávání a evropských studií, jakož i kolegové ve Victoriině a Albertově muzeu, kteří různými způsoby umožnili můj profesionální vývoj v našem bádání v oboru antiky jako celku. Musím vyjádřit vděčnost všem těm báječným lidem v Swan Hellenic, Cox Kings, Learn Italy and Noble Caledonia, jejichž cestovní průvodci mi umožnili v takovém stylu zkoumat fyzický svět Římanů a barbarů. Z hlediska vydání patří mé srdečné díky Duncanu Proudfoovi, Rebecce Sheppardové, Howardu Watsonovi, Oliveru Cottonovi a Davidu Andrassymu za jejich vynikající profesionalitu při sestavování této knihy. Pod tím vším leží skálopevná podpora mých zesnulých rodičů, Philipa a Dorothy Kershawových, která mě provázela po celou mou kariéru, láska a pochopení mé ženy Lal a věrná, občas barbarská psí společnost našeho Heroa.

Mapy

Mapa č. 1

Vzpoura a povstání proti Římu

Vypleněn Brennem,
4. století př. n. l.;
Alarichem, 5. sto. n. l.;
Gaiserichem, 5. stol. n. l.

Plebejové,
5. až 3. století př. n. l.

Turnus a Mezentius
versus Aeneas (mýtus)

BARBARIA /
BARBARICUM

Italská válka,
1. století př. n. l.

Decebalus,
2. století n. l.

Fritigern,
4. století n. l.

Aeneas vede
trójské uprchlíky
do Itálie (mýtus)

Mithridatés VI.
Pontský,
1. století př. n. l.

Parthové porážejí
Crassa u Carrhae,
1. století př. n. l.

Antiochos III. Syrský,
2. století př. n. l.

Zenobie,
3. století n. l.

Filip V. Makedonský
a Perseus Makedonský,
3. až 2. století př. n. l.

Kleopatra VII. Egyptská,
1. století př. n. l.

Pyrrhos Épeirský,
3. století př. n. l.

Povstání Bar Kochba,
2. století n. l.

Velké židovské
povstání, 1. století n. l.

• Trója

Nil

Mapa č. 2

Římský a barbarský svět

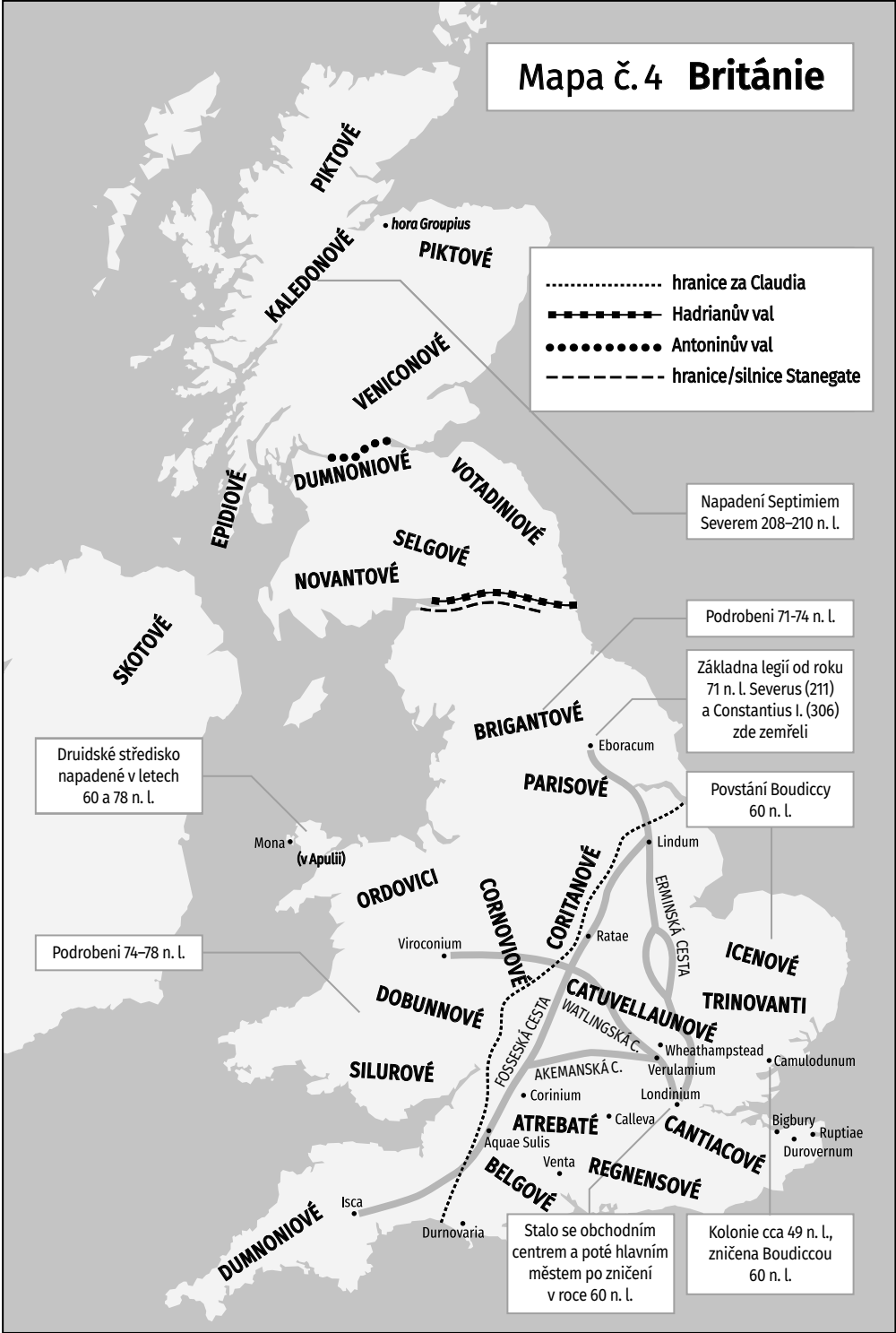

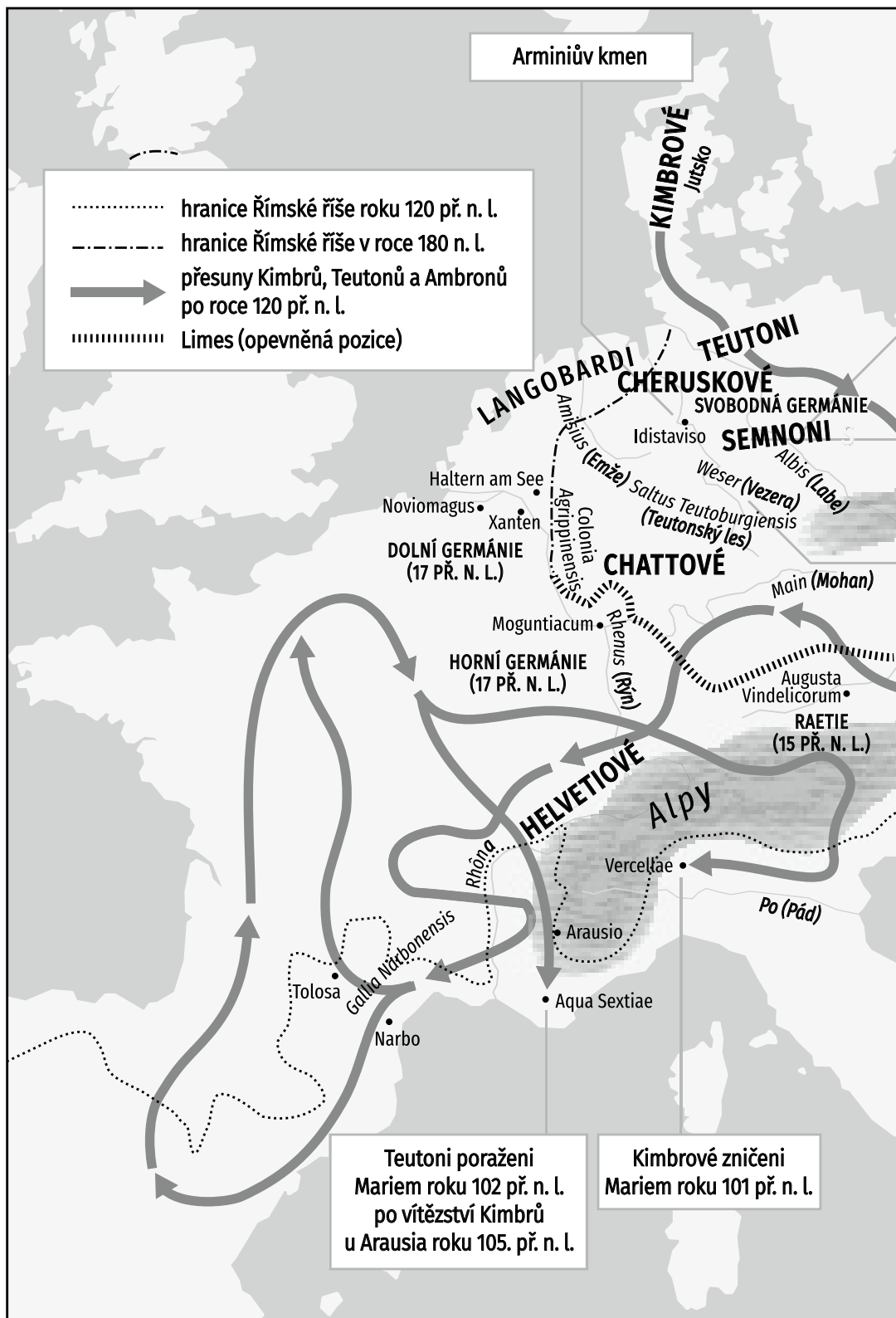
Mapa č. 3 Panství Říma nad Itálií do 1. století př. n. l.

První samnitská válka 343–341 př. n. l.
Druhá samnitská válka 326–304 př. n. l.
Třetí samnitská válka 298–290 př. n. l.
Pyrrhova invaze 280–275 př. n. l.
První punská válka 264–241 př. n. l.
Druhá punská válka 218–201 př. n. l.
Povstání otroků na Sicílii 135–132
a 104–100 př. n. l.
Italská („spojenecká“) válka 91–88 př. n. l.
Spartakovo povstání 73–71 př. n. l.

Mapa č.4 Británie

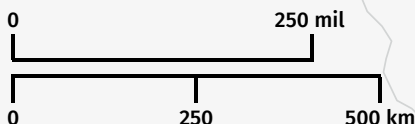

Mapa č. 5

Řím a Germáni od 2. století př. n. l. do 2. století n. l.

Dosaženo Drusem
roku 9 př. n. l.

Germanicus poráží
Arminia roku 16 n. l.

Varus a Legie XVII.,
XVIII. a XIX. zničeni
Arminiem u Kalkriese
roku 9 n. l.

Marobudovo království
cca 8 př. n. l. až 19 n. l.;
války proti Marcu Aureliovi,
166–172 n. l. a 177–180 n. l.

Hranice útoků
z roku 166 n. l.

SARMATOVÉ

MOESIE

ILLYRICUM

PANONIE

• Noreia

NORICUM
(15 PŘ. N. L.)

• Aquileia

JAZYGOVÉ

KVÁDOVÉ

MARKOMANI

Hercynský les

Sudetské hory

Tisza (Theiß)
(Tisa)

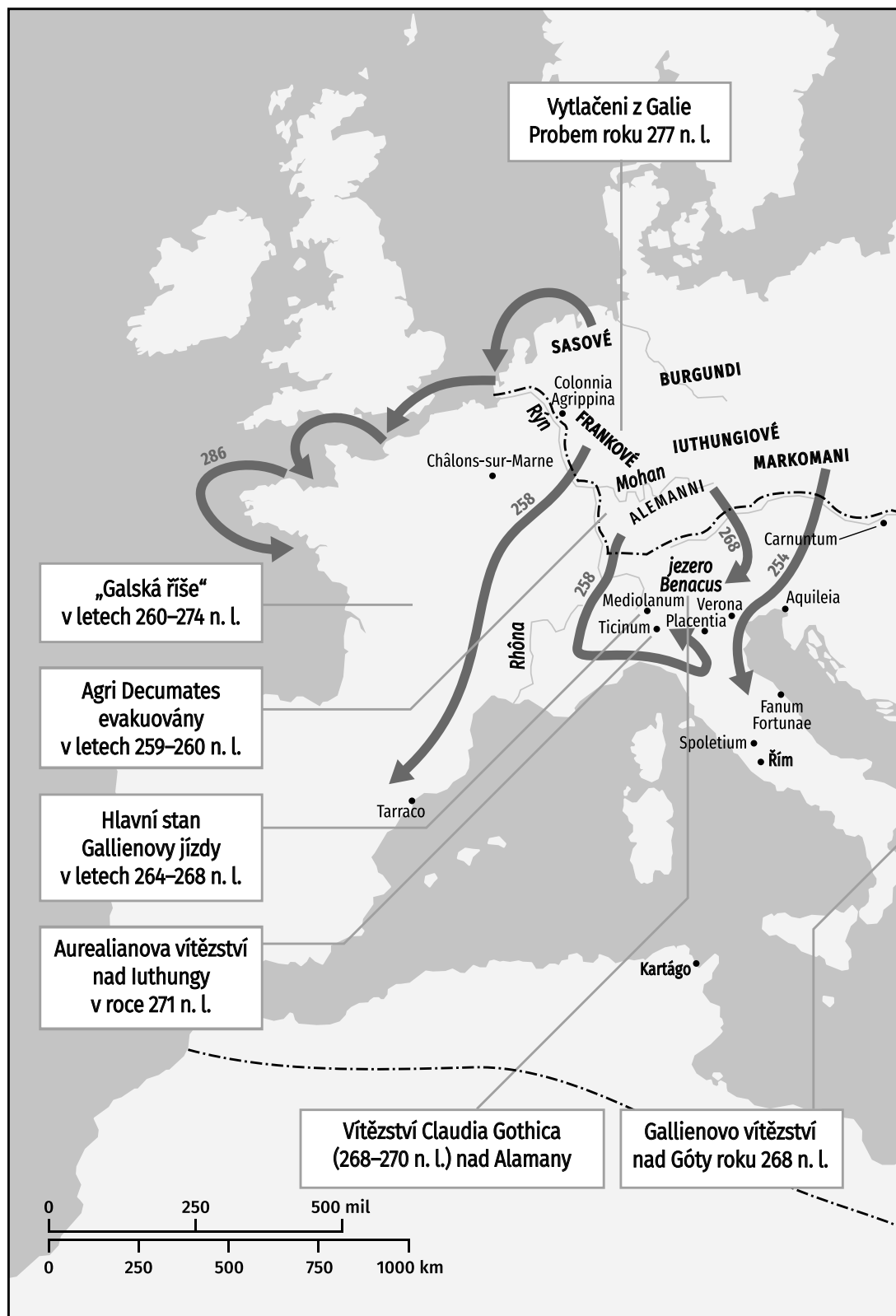
Danuvius (Dunaj)

Obleženo Markomany
a Kvády roku 170 n. l.

Mapa č. 6 **Řím a barbaři** **od Tiberia po Hadriána**

Mapa č. 7 Obecné zmatky ve 3. století n. l.

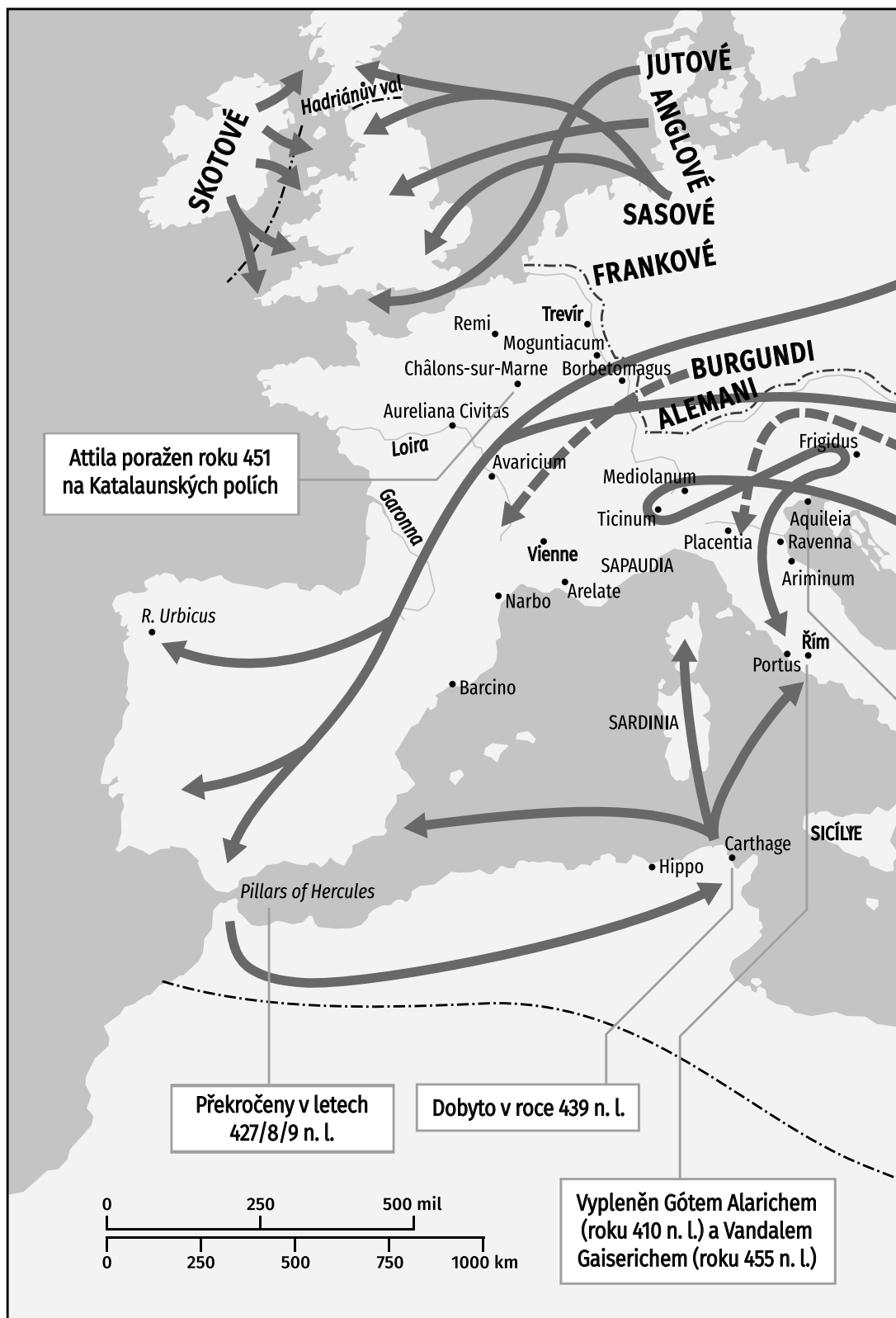
Evakuována
cca roku 271 n. l.

První překročení Dunaje
za Severa Alexandra
222–223 n. l.

Král půjčuje flotilu
nájezdníkům roku 254 n. l.

Decius poražen Góty
roku 251 n. l.

Mapa č. 8 Vpády barbarů v 5. století n. l.

Úvod: Co je to barbar?

Na severní zdi baziliky v Pompejích je graffiti s následujícím textem:

*L. ISTACIDI AT QVEM NON
CENO BARBARVS ILLE MIHI EST
Lucius Istacidius: ten, u kterého doma nejím,
je pro mě barbar.¹*

Také v Pompejích, v domě V.2.I, je rovněž metrický, ale zcela nesmyslný nápis, který byl pravděpodobně použit k tomu, aby někoho naučil psát hexametrickou poezii:

*BARBARA BARBARIBVS BARBABANT BARBARA BARBIS
Barbarské věci barbarsky vousaté s barbarskými vousy.²*

Ale co dělá Lucia Istacidia barbarem a co v římských očích činí věci a lidi barbarskými? Jsou všichni barbaři barbarští v dnešním slova smyslu, tedy primitivní, divocí, necivilizovaní, nekulturní nebo násilničtí? Mohou být barbaři hrdinští? Mohou být vysoce civilizovaní lidé barbaři? Měli bychom narýsovat ostré hranice mezi protikladnými Římany a barbary, a mezi římanstvím a barbarstvím? Měli Římané a barbaři potřebu těchto odlišností, aby definovali sebe samé? Může se barbar stát Římanem, nebo naopak? Pokud je identita osoby „kognitivní [stav mysli], mnohovrstvá, funkční, performativní, situační a dynamická“⁴, co odlišuje Římany od barbarů? Je to rasa, kmen, jazyk, kultura, psychologie, morální hodnoty, symboly identity, oděv, vousy, náboženství, zákon, místo, kde žijí nebo se narodili, barva kůže⁵, způsoby chování, vlastní identifikace a identifikace ze strany ostatních, či kombinace některých, všech nebo žádných z těchto kritérií? Existují přesvědčivé argumenty, že římské vylíčení barbarů není

součástí dialogu mezi „námi“ a „nimi“ („my jsme takoví, zatímco *vy* jste onací“), nýbrž mezi „námi“ a „námi“, mezi Římany („*my* jsme [nebo, častěji, bychom měli být] takoví, protože *oni* jsou takoví“.⁶

Pak vyvstávají další otázky: Byli barbari od základu nepřátelští vůči Římu? Jak jednotní byli barbari? Existovala nějaká „panbarbarská identita“? Co nám může import a napodobování římských výrobků, které nacházíme v Barbariku či Barbarii (oblasti mimo Římskou říši), říct o postojích Barbarů vůči Římu? Nakolik Římané barbary vůbec brali v potaz, pocitovali skutečně tak silnou „barbarofobii“, jak se často tvrdí?⁷ Barbarství je celkově komplexní jev a o římských reakcích lze říci totéž.

Římané převzali slovo *barbarus*, které se používá jako substantivum (barbar) nebo adjektivum (barbarský) z řeckého *barbaros*. To se snad ustálilo již v době bronzové, kde se slovo *pa-pa-ro* užívalo k označení „barbarského“ outsidera, v tomto případě někoho, kdo nepocházel z Pylu, kde byl tento dokument napsán.⁸ Původní význam slova *barbaros* se vztahuje k jazyku: jde o onomatopoické slovo napodobující nesrozumitelnou řeč někoho, kdo vydává pouze zvuky bar-bar-bar. Homér neužívá výrazu *barbaros*, místo toho používá *barbarophonos* (člověk nesrozumitelné řeči) k popisu Karů, trojských spojenců, kteří buď nemluvili řecky, nebo mluvili velmi špatně. Jisté řecké dialekty se někdy označovaly za „barbarské“, pokud byly pro ostatní těžko srozumitelné. Autor komedií Aristofanés prý uváděl, že Gorgiás byl barbar, protože mluvil se silným sicilským dialektem,⁹ a Prodicus označoval Pittakův lesboský přízvuk za barbarský, nikoli proto, že by lidé z Lesbu nemluvili řecky, nebo proto, že by se mělo za to, že ostrov leží mimo řecký svět, nýbrž proto, že byl těžko srozumitelný.

Podobná slova se nacházela i v jiných starých jazycích. Babyloňané-Sumeryové užívali *barbaru* ve významu „cizinec“ a existuje několik indoevropských slov pro nesrozumitelnou řeč, včetně latinského *balbutio* (zajíkat se, koktat, blábolit, šišlat, mluvit nejasně nebo nezřetelně), českého *brblat*, a snad i anglické *baby* má tento původ. Takže zpočátku šlo o řeč, která stavěla barbarštinu proti řečtině: „žádný jiný starý národ jazyku nepřiznával význam v takovém rozsahu, aby jím určoval vlastní etnicitu“.¹¹ Řecký historik pátého století př. n. l. Thúkydídés se domníval, že Homér nepoužíval výraz „barbari“, protože v jeho době Řekové ještě „nebyli natolik rozdělení, aby potřebovali jedno slovo ke kontrastu“:¹² jinak řečeno, barbar je definován konceptem Řeka a naopak.

Řecký přístup se změnil v důsledku perských vpádů Dáreia I. a Xerxa I. v letech 490 a 480–479 př. n. l. Řekové „vynalezli“ ideu barbarství,¹³ když

se spojili způsobem, k němuž nikdy předtím nesáhli, zvítězili a začali se odlišovat od protiřeckých barbarů. Jedním z významných obrátů bylo, když velký aténský autor tragédií Aischylos uvedl roku 472 př. n. l. své *Peršany*: od té doby se skutečně začal používat pojem barbaři pro „každého, kdo není Řek, ať už to byli Peršané, Féničané, Frýgové, Thrákové či kdokoli jiný. Tito „barbaři“ také byli ochotní akceptovat monarchii, kterou nově demokratičtí Aténané kladli na roveň otroctví. Svoboda byla tím, co činilo lidi skutečně lidské, nucená práce je stavěla jen krok nad zvířata. Svoboda umožňovala lidem rozvíjet rozum, sebeovládání, odvahu, šlechtetnost a velkorysost; barbaři a otroci postrádali jakékoli duševní a duchovní schopnosti, takže byli dětinští, změkčilí, nerozumní, neukáznění, krutí, zbabělí, sobečtí, chtiví, rozkošníci, posedlí sexem a ustrašení. To vedlo ke dvěma závěrům: (a) barbaři byli od přírody uzpůsobeni k otroctví; a b) vzhledem k tomu, že Řekové cítili, že je morálně správné pomáhat svým přátelům a škodit svým nepřátelům, bylo povinností Řeků zotročit je: „Z toho vyplývá, jak praví básníci, že je správné, aby Řekové vládli barbarům“¹⁴, což naznačuje, že barbar a otrok jsou svou podstatou totožní.“¹⁵

V příhodnou dobu Římané převzali tento termín tak, aby označoval všechno, co bylo ne-římské. To je trochu ironické, poněvadž pro Řeky byli i sami Římané technicky vzato barbaři.¹⁶ Ale Římané se rozhodli tento pojem vztáhnout spíše na chování než na rasové náležitosti. Tam, kde jim to vyhovovalo, si přivlastnili a přetvořili původní řeckou ideu. Aby byl člověk plně civilizovaný, nesměl žít v „divošském stavu“ přírodního prostředí na okraji světa, nýbrž v jeho centru:

Není pochyb o tom, že Etiopané jsou spálení horkem nebeského tělesa blízko nich a rodí se s ožehnutým zjevem, s kudrnatými bradami a vlasy, a že rasy v opačných oblastech světa mají bílou pleť, jako by byla pokryta jinovatkou a žluté vlasy spadající rovně dolů; zatímco ti druzí jsou divocí kvůli drsnosti svého podnebí a ti první vychytralí kvůli své vrtkavosti... uprostřed země [tj. středomořská oblast obydlená Římany] se díky zdravé směsi [ohně a vody] nacházejí oblasti, které jsou úrodné pro všechny druhy plodin, muži jsou středního vzrůstu i střední barvy pleti; zvyky jsou zde ušlechtilé, smysly jasné, rozum plodný, schopný porozumět veškeré přírodě; a mají také vlády, které okolní rasy nikdy neměly.¹⁷

Barbary se stali všichni, kdo žili mimo hranice římské moci, kdo jí odpořovali nebo se proti ní bouřili.

Podle mnoha Řeků a Římanů platilo, že čím více jste se vzdalovali od jejich kultury, tím divočejšími, podivnějšími a obludnějšími lidmi jste se stávali: samotné prostředí za hranicemi Římské říše (ať už to bylo v kterémkoli okamžiku její historie) znamenalo, že lidé, kteří žili v Barbarii prostě nemohli být civilizovaní. A přesto se tito lidé s Římany vzájemně ovlivňovali způsoby, které určovaly povahu a běh dlouhé římské historie od založení města v roce 753 př. n. l. do zániku západního impéria roku 476 n. l.

Mytický a polomytický odpor: Od Aenea po Tarquinia Superba

Aeneas: Od Barbara k trójskému Italovi

Často se říká, že historii píšou vítězové, a v případě Říma byli autoři mimořádně výmluvní. Příběh, který vyprávějí, sleduje pozoruhodnou trajektorii od římských počátků nevelké vesnice uprchlíků z oblasti konfliktu po dominantní supervelmoc, která byla následně rozdělena na latinský středověk a byzantský svět. Přitom je poměrně ironické, že příběh Římanů, kteří se často vymezovali proti barbarům, začal Aeneem, jedním z Trójanů, lidí, které Řekové považovali za barbarské.

Podle mýtu byl Aeneas plodem poměru mezi Trójanem Anchísem a bohyň Venuší/Afroditou. Podle řecké tradice nepatřil Aeneas nikdy mezi nejlepší trójské bojovníky, a Achilles se mu kvůli tomu neváhal vysmívat, když se střetli v boji:

*Copak si nevzpomínáš, jak jsem tě dopadl u tvého dobytka,
já sám a hnál jsem tě rychlostí z pahorků Ídy,
a tehdy ses ani neodvážil ohlédnout?*¹

Při dvou příležitostech Aeneas bojoval s obávaným řeckým bojovníkem Diomédem² a musel být zachráněn, poprvé Afroditou a podruhé Apollónem. Ustoupil z bitvy, když byl ohrožován Menelaém a Antilochem, měl ale dost odvahy, aby vyzval Achilla k boji muže proti muži, třebaže musel být zachráněn Poseidónem, jenž ho odehnal na okraj bitevního pole a přikázal mu zastavit boj s Achillem, poněvadž byl předurčen k větším věcem.

Aeneova bojová zdatnost byla zastíněna typickou římskou vlastností – *pietas*: smyslem pro povinnost vůči svým bohům, stavu a rodině. To se projevilo uprostřed masakru při zničení Tróji, poté co se Řekové vloudili do města s použitím dřevěného koně. Aeneas pronesl starého Anchíse plameny

a unikl spolu se svým synkem Ascaniem/Iulem a skupinkou těch, kteří přežili, i když bez své ženy Kreúsy, která se v nastalém zmatku ztratila. Tito barbarští uprchlíci se vydali za novým životem do Itálie, kde připravili půdu pro Řím, aby se nakonec mohl stát vládcem světa.

Mýtus o Aeneovi na sebe vzal definitivní podobu ve Vergiliově epické básni *Aeneis* (rozepsané roku 30 př. n. l., ale do konce jeho života v roce 19 př. n. l. nedokončené):

*O válce zpívám a reku, jenž první z krajiny trójské
přiřplul k italské zemi, hnán osudem, k lavinským břehům,
vyhnanec, dlouhý čas jej po zemích šťvala i mořích
božská moc: zlý Iunonin hněv, jenž nedal se smířit.
Mnoho i trpěl válkou, než konečně, založiv město,
ustídlil v Latiu bohy: tak povstal Latinský národ,
dávni praotci albští, a římské vysoké hrady.^{3*}*

Vergilius podal básnickou, mytologickou verzi pověsti, zatímco jeho současník, historik Livius,⁴ vyprávěl ranou historii Říma v první knize své monumentální *Ab Urbe Condita*: „Aeneas... neboť ho osudy vedly podniknout činy ještě větší... Jakmile byli na [italském] břehu, vyrazili všemožně plenit kraj a přitom narazili na sílu ozbrojených domorodců, kteří v čele se svým králem Latinem [vládcem Laurenta] přispěchali... aby se bránili proti útočníkům.“⁵

Mytické tradice jsou vždy proměnlivé a o tom, co následovalo, se objevují dvě verze. Podle jedné došlo k boji, Latinus byl poražen a pak se dohodl s Aeneem, že mu dá za ženu svou dceru Lavinii. Alternativní verze svádí obě strany dohromady k vyjednávání před bitvou, při němž Aeneas řekl Latinovi, kdo jsou jeho muži, odkud přišli, proč opustili své domovy a jaký byl jejich záměr při přistání na Latinově území. Na Latina „vznešené chování cizinců a velká odvaha jejich vůdce jak v míru, tak v boji“⁶ učinily tak velký dojem, že podal Aeneovi ruku k přátelství, dohodě, pohostinnosti a nabídl mu sňatek se svou dcerou Lavinii.

Trójané nyní našli stálý domov a mezi předky Římanů se zařadili i Latinové – stejně tak barbarští, alespoň v očích Řeků. Trójané začali budovat osadu zvanou Lavinium podle Aeneovy nové manželky, brzy se narodilo i dítě Ascanius.⁷

* Překlad O. Vaňorný.

** Překlad P. Kucharský a Č. Vránek.